

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vretoned

NEUZE 'TA PILAT A GEMERAS JEZUZ HAG HER SKOURJEZAS. HAG AR ZOUDARDED A REAS EUR GURUNENN GANT SKOURROU SPERN HAG HEL LAKEAS WAR E ZISKOAZ HAG E TEUENT DIRAZAN HAG E LAVARENT : « SALUD, ROUE AR YUZEVIEN ! » HAG E TISTAGENT STAVADOU GANTAN.

(Aviel sant Yann, XIX. 1. 2. 3.).

MEURZ 1937

Feiz ha Breiz

Renet gant an Aotrou **PERROT**

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz ..... 13 lur. — Frans ha broiou stag outi ..... 15 lur
Evid ar re a zo e diavêz bro .... 20 lur
Koumananchou a enor ..... 20 lur

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

**EUR PEZ-C'HOARI NEVEZ FLAMM,
EVID AR MERCH'ED**

“ Bécassine ” vue par les Bretons

Ar pezh-man a ro lamm d'ar « Vécassine » savet gand ar Barisianed evid ober goap eus ar Vretonezed.

Eun dra vat eo eta e c'hoari e pep parrez !

Al leor, 68 pajenn ennan, skeudennet, gand eur golo kartons, livet kaer : 11 lur; hep golo kartons : 6.50. — E gwerz e ti **Ronan Caouissin, Pleiber-Christ (Finistère)**, kont-che-kenn 22092 Rennes, Mme Caouissin J.

Evit Bruda

Goueliou-Meur Bleun-Brug 1937

Skrivit...

war Kartennou-Bost

937. MILVET BLOAZ. 1937

adsavidigez hor BREIZ

Skeudennet gant **Xavier DE LANGLAIS**

E gwerz en :

An dousenn 1 75

50 kartenn 6 50

100 kartenn .... 12 lur

Union des Œuvres Bretonnes, Pleiber-Christ (Finistère) C. C. 22092 Rennes, Mme Caouissin

2^{vet} BLOAVEZ — N° 3

VIZ MEURZ 1937

FEIZ HA BREIZ

Menoziou Santel

evit tremen gant frouez

Amzer ar C'horaiz

ER bla-man ar C'horaiz a zigor d'an deket devez a viz c'houevrer. Netra, eme ar zent, ne c'hell digas vad ha santelez en hor buhez muioc'h eget ar gwel karantek eus ar poaniou en deus Mab Doue diwasket evidomp. Ma ve ar gristenien aketus holl da zellout gant glac'har ha gant karantez ouz kroaz benniget Hor Zalver, na buan ez afe ar bed war gaeraat, war zantelaat !

**GANT KEUZ D'HOR PEC'HEJOU
DAOULINOMP E-HARZ AR GROAZ**

E amzer ar C'horaiz, c'houekoc'h eget er mareou all, hor spered a rank prederia war basion hor Zalver Jezuz-Krist hag hor c'halon frailha ganr ar c'heuz d'hor pec'hjou. Perak e welomp-ni eun Doue o ouela, o klemm, o tiwada, o vervel war ar groaz nemet evit dismantri ar pech'ed, nemet evid hon dougenn da gasaat ar pech'ed, d'her skuba a ziwar hon ene ? Evidomp, evit pep hini ac'hannomp Jezuz a zo bet bec'hiet en eun doare ken ankenius, ha, gand an abostol sant Paol, pep den a dle anzav e gwirionez : « Jezuz en d'his va c'haret betek en em ginnig evidoun d'ar maro ».

Goulennit ive digand ar Profet Isai perak eo bet flastret korf ha kalon an den-Doue gand kement a toaniou kriz hag her c'hlevoc'h o lavarout gand eur vouez leun a

c'hlac'har : « Gouliet eo bet en abeg d'hor pec'hejou, brudunet en abeg d'hon torfejou. » (Isai LIII, 5). Ha Doue an Tad a anzav ouzomp : « Her skoet em eus en abeg da dorfed va fobl. » (Isai LIII, 8).

Eun êl a roas d'ar Profed Daniel eur skeud eus Pasion ar C'hrist hag an den santel, strafuilhet-holl ha spontet, a gouezas a stok-korf d'an douar : « Raktal, emezan, ec'h en em welis o sempla : va fenn a zeuas da veza morlivet, distronket, et evel eun all en e lec'h ; abafet net oan, edoun eno gand eur c'horf teuzet hag eun ene ne-c'het-marô o klevout komzou an êl ; gourvezet oan va zal ouz an douar, rak ar spont, evel eun tarz-kurun war-noun, en devoa va ledet ha va dalc'het ouz torgenn. »

Pa ouzomp eo evid hor pec'hejou d'eomp-ni en deus ar C'hrist gouzanvet eur verzerenti ker skrijus, penaos ne deufemp ket da horjella war hon treid ha da goueza e-harz ar groaz, hor c'halon teuzet gand ar glac'har da veza bet fall ? Stouet dirag ar groaz e komprenimp talvoudegez ar c'homzou-man skrivet gand eun Doktor eus an Iliz, sant Bernard : « Anavez, o den kristen, peger bras eo gouliou da ene, p'eo gwir evid o farea eo ret d'an Aotrou Krist beza gouliet. Ma ne pefe ket gouliou a gas d'ar maro evid atao, morse Mab Doue, evid kaout eul louzou d'o farea, n'en defe roet e wad, ne ve marvet. » Pegement eta eo karet ar pec'her gand Doue ha pegement eo ret d'ezan gouela war he bec'hejou evit ma ne vo ket didalvez evitan gwad Mab-Doue ! !

« N'EO KET EVIT C'HOARZIN EM EUS DA GARET »

Ar gwel eus Pasion hor Zalver en deus digaset war an hent mat kalz a bec'herien ha dougenet da bignat uhel er zantelez kalz a eneo. Santez Anjela a Folignc a zo bet eur gwall-bec'herez, ez yaouank.

Ar zantez-man he deus skrivet kement-man : pa oa plac'h yaouank, he devoa grêt pec'hejou bras hag e kuze doare hec'h eme er gador-govez. An diaoul mut a zarre d'ezi he genou. Pebez anken evid ar paour kaez ene ! An dra-ze a badas tri bloaz. Skuiz gand he c'houstians ker

sammet, brevet gand ar more'hed, ec'h en em daol e-harz treid ar Werc'hez : « O va Mamm, emezi, roit d'in an nerz da anzav va fec'hejou milliget ! » Hag e tosta ouz ar gador-govez : « Va zad, emezi, va zikourit da anzav va fec'hejou ! » Hag ar teleg, a c'houlennou, a ra d'an ene paour anzav e holl bec'hejou hag ar pardon hag ar peoc'h a ziskenn warnan.

Santez Anjela a boueze alies war ar wirionez-man : Ar C'hrist en deus hor c'haret evit ma teuimp d'hon tro d'e garout. Jezuz e-unan zoken he c'helenmas hag eun deiz ec'h en em ziskouezas d'ezi gand ar c'hoarzin-man war e vuzellou : « N'eo ket evit c'hoarzin em eus da garet ». Da beb hini ac'hanomp Doue a lavar an hevelep komzou. O c'houi eneo keiz hag a vev er skanvadurez, c'houi hag a glask eur gwir vignon evid ho karout hag a zo glac'har dre ma n'her c'havot e nep lec'h etouez an dud, o deuit daved Jezuz ha stouit e troad e groaz evit ma ho pezo digantan an eürusted a c'hoantait : hen hepken a c'hell rei d'eoc'h al levnez hag ar peoc'h. Evel santez Anjela en em roit da garout Jezuz, evel di tamallit ha kendaonit pec'hejou ho puhez, ha selaout gant fizians ar c'homzou a vadelez a lavaro d'eoc'h ho Salver hag ho mignon. An daelou a ziver eus an daoulagad pa lenner ar pennad-man eus skridou ar zantez. Gouzout a reomp, lennerien ger, e vezot, c'houi ive, douget, dre lenn komzou ken kaer, da gasaat gwelloc'h ar pec'hed ha da garout birvidoc'h Salver ar bed ha setu perak o adskrivomp aman :

«...Kendalc'h a raen, eme santez Anjela, da damall peb hini eus va izili ha da zisplega o istor truezus.

« Jezuz a zelaouas penn-da-benn gand eun habaskded vras. « Va merc'h, eme Jezuz neuze, an torfejou az peus grêt, oc'h en em ginkla, dre al liou enep natur az peus roet d'az tivoc'h ha dre ar rodellou enep natur az peus roet d'az blev, al lorc'h az peus bet oc'h en em ziskouez dirag an dud hag enep Doue, kement-se holl am eus di-c'haouet.

« Liva a raes da zivoc'h evid o diskouez da wazed reuzidik ha beza deuet brao ganto. Bez dinec'h ! Va divoc'h

a zo bet goloet gant tufadennoù an dud fall-ze ; digareet ha koenvet int bet gand o javedadoù.

« Gant da zaoulagad e peus sellet heb ezomm, e peus sellet ouz traou noazus, evit beza dudiet ganto enep Doue. Va re-me a zo bet mouchet, beuzet em daeloù, da genta, hag em gwad goude-ze. Ar gwad a rede eus va fenn o dalle.

« Evit torfejou da ziskouarn o deus selaouet komzou goulllo ha fall, em eus klevet an tamallerez e gaou, ar gwall deodadoù, ar malloziou, ar goaperez, ar c'hoarz, ar zetans a varo douget gant barnerien fallakr, ha iñv va mamm !

« Anavezet e peus plijadurioù an dibri-re haoken evet e peus enep reiz. Beza em eus bet va genou dizec'het gant an naon, ar ze'hed hag ar yun. Kinniget eus bet d'in bestl ha gwinegr.

« Droukprezeget, tamallet e gaou e peus ; goapaet, mallozet Doue, lavaret gaou ha gaou betek falstoui e peus... Grêt e peus traou all... Chomet oun sioul dirag ar varnerien hag an testou faos ha va muzellou sarret n'o deus ket va divec'hiet.

« Da skiant-c'houesa n'eo ket dizec'h : sonj az peus eus plijadurioù a zo tennet eus louzeier a c'houez vat a zo. Santet em eus c'houez flierius an tufadennoù.

« Da c'houzoug en deus finvet dre atiz ar gounnar, ar gwall c'hoantegez hag al lorc'hentez. Va hini-me a zo bet skoet ha persduet gand ar skourjez.

« Evit pec'hejou da ziskoaz, va re-me o deus douget ar groaz.

« Evit pec'hejou da zaouarn ha da zivrec'h o deus grêt ar pez a ouezes mat, va daouarn a zo bet toullet gant tachou teo ha staget ouz ar c'hoad.

« Evit pec'hejou da galon, va hini a zo bet digoret gand eun taol goaf.

« Evit pec'hejou da dreid, evid an dansou didalvez, evid o bale gadal, evid o fennadoù-red heb ezomm, va re, hag e vije bet gelllet o staga hepken, a zo bet treuzet ha

tachet ouz ar groaz. E lec'h da voutou, kempennet ha kinklet kaer, va zreid a zo bet goloet a wad.

« Evit pec'hejou da gorf a-bez, ez oun bet staget gant tachou ouz ar groaz, skoet en eun doare skrijus.

« Evit digoll an droug az peus grêt oc'h en em fougeal en da zoare d'en em gempenn, oun bet diskouezet e noaz dirag an holl. »

« Ar C'hrist a gomzas evelse hag a lavaras c'hoaz ar gerioù-man : « Ne gavi na pec'hed, na klenved ene n'em befe douget evito ar boan ha kinniget evid o farea al louzou. »

***

Lenomp hag aslenomp ar c'homzou-ze ; dreist-holl digoromp alies an Aviel evit ma anavezimp bepred splanoc'h karantez Doue evidomp hag evit ma teuimp d'E veuli bepred gwelloc'h. En em blijomp o lenn Pasion Horzvalver Jezuz, o sellout ouz Jezuz stag ouz ar groaz evit ma c'hellimp lavarout evel an abostol sant Paol : « Kement a ouzoun, eo Jezuz ha Jezuz stag ouz ar groaz » hag ober, evel dan, kalz a vad hag en em zavetei.

E Breiz, meur a vamm a zesk d'o bugale lavarout ar bedenn-man, pa reont sin ar groaz o tremen ebiou d'ez:

« Me ho salud, kroaz venniget,
« Kement kroaz a zo er bed.
« Jezuz en o c'hreiz krusifiet
« A skuilh e wad evidomp. »

Ar groaz eo hon esperans, dreizi e pignomp d'ar baradoz. « O crux, Ave, spes unica ».

M. S.

Ar Bloavez Kristen

44. — Petvet sulvez ar C'horaiz a gavomp e penn-kenta miz meur ?

Pevare sul ar C'horaiz, hanvet sul an Hanter-goraiz, sul al « Lætare », — da lavaret eo « Bezit el levez », — sul ar Rozenn, — ar rozenn aour a vo benniget e Rom da genger an dervez-man ha kinniget diwezatoc'h da unan bennak din da veza enoret ha meulet gant ar Pab. Hanvet eo ivez sul « ar pemp bara ». Rak, an aviel a lavaro d'eomp penaos e teuas Jezuz da greski pemp bara heiz ha daou beskig, evit leina wardro pemp mil den a oa ouz e heul, e Tiberiad, hep sonjal mont d'ar gêr, « dre ma welen ar burzudou a rae evit para an dud klanv ».

Peseurt aked a ziskouezomp-ni abaoe m'eo digor amzer ar C'horaiz evit mont da heul Jezuz ? Ha bet omp o tebri ar bara burzudus diskennet eus an nenv, hag a zo korf hor Salver. Pa 'z omp kristenien tostaomp alies ouz an daol santel. Eno e kavimp an Doue a ro sklerijenn ha nerz. Eno e teskimp gwelloc'h pegen talvoudus eo, en amzer drubuilhus-man, kredi komzou Doue, senti ouz e Lezenn, kaout eur fizians divrall ennan, beva laouen, zoken, ma rankomp dougen eur groaz pounner.

C) AMZER AR BASION

45. — Pet lodenn a zo en amzer ar Basion ?

Teir lodenn : sul ar Basion ; — ar zul Bleuniou ; — ar zizun santel.

46. — Livirit eur gerig bennak diwarbenn sul ar Basion.

Gant sul ar Basion emaoomp e diweza lodenn ar C'horaiz. Betek sul Fask, evit gounid ar c'halonou, an Iliz a ziskouezo d'eomp, dreist-holl, ar poaniou gouzanvet gant hor Salver epad e Basion.

Tristidigez an Iliz a ya war gresk. Ar groaz, skeudennou ar Werc'hez, ha re ar zent a vezo mouchet, goloet, en ilizou, hag en tiegeziou kristen, betek ma vo kanet « Alleluia » ar zadorn Fask.

47. — Perak eta ?

Evit ma vo anat d'an holl eman an Iliz e kaonv; evit ma sonjo ar gristenien e fallagriez ar pec'hed ; hag en amzer ma chomas Jezuz kuzet, pell diouz e enebourien, a zo a vremen o klask an tu d'e goll, d'e lakat d'ar maro. Daoust m'oa kaer, niverus, e vurzudou, dispar e gomzou, ar Juzevien gwarisius a gemeras mein da deurel warnan. « Jezuz en em guzas hag a yeas er maez eus an templ ».... Pa vez graet eun dra fallakr d'ar mestr, ar servicherien n'hellont ket beza eurus. Setu eta ma c'holoer ivez penou ar zent.

Arabat d'eomp ober evel ar Juzevien.

Ma teu ar veleien, a dle komz en hano Jezuz, da lavaret eur ger tenn bennak d'eomp, dre garantez evit hon ene, e vezo peurliesia. Selaouomp i gant doujans, ha greomp brezel d'hor youlou fall, Gwelloc'h c'hoaz ! P'eo deuet an amzer, kastizomp muioc'h hor c'horf, ha gwalc'homp hon ene dre an absolvevenn. Lavaromp en derveziou-man pedenn an Iliz : « Aotrou, skuilh it ho kras war ho servicher, hag e vevin o terc'hel mat d'ho kourc'hemen-nou. »

Kanomp gant doujans epad ar gousperou ar « vexilla regis », a zo eur c'hantik eus ar re gaera, ha dreist-holl ar c'homzou-man : « Salud d'eoc'h, kroaz, hor gwir esperans : — e mare ho pasion breman, kreskit santelez ar re vat, ha roit ar pardon d'ar bec'herien. »

Lennerien « Feiz ha Breiz » a bedo an eil evit egile, ha pa 'z int katoliked vat, a bedo alies evit o breudeur a zo gwasket e broiou a zo, hag evit an holl bec'hourien. Petra 'zo gwelloc'h ha kaeroc'h ?

48. — Deskit d'eomp breman petra eo sul ar Bleuniou

An devez kenta eus ar zizun hanvet, abaoe ar pevare kantved, ar « zizun veur », pe c'hoaz ar « zizun san-

tel ». Rak n'eus sizun all ebet hag e ve sonjet enno e misteriou kaeroc'h : mister ar Redamsion, pe mister Mab Doue o c'houzanv hag o vervel evit savetei an den pe c'her, kablus dirak Doue ; — mister sakramant an aoter, pe mister Jezuz o chom en eun doare burzudus gant an dud, dindan spesou sakr ar bara, hag ar gwin ; — mister sakramant an Urz, savet gant Jezuz an deiz araok e varo, evit rei beleien d'an Iliz, d'ar gristenien, d'o sklerijenna, d'o santelaat, d'o gouarn.

49. — Petra welomp en iliz d'ar zul Bleuniou ?

Da genver an deiz-man Jezuz a deuas gant e ebessel eus Betani, tiegez Lazar, Martha ha Mari, da gêr Jerusalem. An holl a ziredas d'e ziambroug, bodou palmez, bleuniou en o daouarn. Dre ma tremene an dud a lavare : « Meuleudi da Vab David ! Benniget ra vezo an hini a zeu en hano an Aotrou »....

Gouel sul ar bleuniou a lako evel eun daolenn eus an digemer graet en dervez-se da Jezuz. Ar gristenien a zigaso bodou beuz ganto d'an iliz. Ar re-man a vezo benniget, ha dre he fedennou an Iliz a c'houlennno ma tiwalint an dud diouz pep droug a gorf pe a spered, ma tenint bennoz Doue war an tiez ha ma lakint an oberou mat da zougen frouez er c'halonou.

Dalc'homp d'ar c'hiz da lakat beuz benniget en ti, er c'hreier, er parkeier, ha war beziou hor c'herent aet da anaoun.

Benniget ar bodou e saver ar groaz evit ober eur brosesion. Goude, dor an iliz a jom klozet, evel m'oa klozet dor an nenv abaoe pec'hed Adam hag Eva.

Dirak an nor sarret e kaner eur c'hantik. An dud a zo en iliz a respont : « Gloar, meuleudi hag enor d'eoc'h-c'houi, Roue ha Salver ar bed. » Er fin, e tigor er an nor, evit merka eo bet digoret dor an nenv dre varo Jezuz war ar groaz, hag e chom digor evit digemeret eneo an dud a varv e karantez Doue, er stad a c'hras.

Ar c'hiz a zo da zigas ar vugale vihan da oferenn ar zul bleuniou, evit ma kemerint en dervez-man lec'h bugale ar Juzevien endro da Jezuz pa dostae ouz Jerusalem.

Lennet e vezo pasion Hor Salver, hervez an avieler sant Maze. Pa zigouezer gant ar c'homzou a lavar e varvas Jezuz, ar veleien hag an dud a zo en iliz, a stou d'an daoulin evit pokat d'an douar, a evas eul lodenn eus gwad Salver ar bed....

Da genver an dervez-man klevomp mouez Jezuz o lavaret : « Unan bennak am eus klasket d'am frealzi ha n'em eus kavet den ebet ».... Poaniomp da veza evit Jezuz ar mignon mat a c'hortoz !

50. — Hag awalc'h eo d'eomp mont da glevet oferenn ar zul bleuniou ?

Gwechall e chomed hep labourat epad ar zizun zantel. Ma n'eo ket aes breman ober kement all, poaniomp da c'hellout heulia, da vihana, ofiso ar yaou-gamblid, gwener ar groaz, ha sadorn-fask.

51. — Petra vezo en iliz d'ar yaou-gamblid ?

Eun oferenn ne lavarer ken en dervez-man. Epad ar « Gloria in excelsis » e vez sonet ar c'hleier ; evit merka glac'har an Iliz e chomint mud betek ar sadorn. Da vare ar gorreou ar beleg a gonsakro diou osti. Gant unan e komunio, eben lakaet en eur c'halir, a vezo douget e prosession betek eun aoter, hanvet « baradozig ». Eno e vezo kemeret da wener ar groaz.

Goude an ofis e tivisker an aoteriou. An tabernakl a jom goulo. Sonjomp er soudarded a dennas e zilhad digant Hor Salver, evit ma teufe da wir komzou ar profed David : « Rannet o deus va dihad kenetrezo ».... Trugarekaomp Jezuz da veza savet sakramant an aoter !

52. — Ha mat eo mont da ofis gwener ar groaz ?

Eun dever eo mont da ofis gwener ar groaz. Dre he lidou an Iliz a zigas sonj d'ar gristenien eus mister Mab Doue, stlejet gant kounnar dirak Pons-Pilad, Herodez, skourjezet, kurunet, gant spern, ha lakaet d'ar maro war groaz Menez Kalvar.

Kenta ra ar beleg eo chom astennet war leurenn ar c'heur, e traon an aoter. Goude e lenn ar Basion, hag e

c'heur, e traon an aoter, Goude e leun ar Basion, hag e ped evit an holl grouadurien. Echu ar pedennou-man e vez adoret ar groaz, epad ma kaner rebechou Jezuz da bobl Israel. Goude-ze, ar beleg a ya da gere'het an osti, a zistro d'an aoter vras hag e kan ar « Bater ». Eur wech e sav an osti, e komuni, hag ez a sioul d'ar sakrateri.

Araok kuitaat an iliz, sellomp gant doujans hag anaoudegez vat ouz kroaz hor Salver. Greomp ivez gant feiz, diouz ar mintin pe wardro teir eur, hent ar groaz. Indulgansou kaer a c'hounezet.

Y. G.

Ar Skol Vrezonek

1. — RUMMAD KENTA (Cours Supérieur)

Ho « Feiz ha Breiz » : ha plijout a ra d'eo'h ? — Perak ? — Petra 'zo plijet d'eo'h ar muia e-barz abaoe miz here ? — Petra 'garfec'h gwelout c'hoaz e-barz ?

2. — EIL RUMMAD (Classe du Certificat)

Ar c'hasker bara : Peur hoc'h eus e welet ? — Penaos oa gwisket ? — Petra 'ra e-kichen an nor ? — Petra 'zo roet d'ezañ ? — Petra respont ? — Ha mat eo ober aluzen d'ar paour ? — Petra 'lavar Jezuz diarbenn an dra-ze ?

3. — TREDE RUMMAD (Classe au-dessous du Certificat)

Eun neiz pig hoc'h eus kavet : e pelec'h ? — Gant petra eo graet an neiz ? — Petra 'zo e-barz ? — Hanvit al laboused a ra o neiziu er gwez evel ar piged. — Pere eo al laboused a ra muioe'h a zroug eget a vad ? — Pere eo ar pemp labous a blij d'eo'h ar muia ?

AR RE-MAN EO DEVERIOU DIWEZA AR SKOL-VREZONEK EVIT AR BLOAZ-MAN.

Meurz
1937

« BON » DA SPEGA OUZ DEVERIOU
MIZ MEURZ

An Tad-Santel ar Pab

PI XI

Penn iliz-veur
Sant Per e Rom

B LEUNIET eo ar Rom gristen gant ilizou a bep oad, a bep ment, a bep neuz ; eur pevar-c'hant bennak a zo anezo ha n'eo ket lec'hiou a belerinach a vank d'an neb en deus an eurvad, evel em eus hen bet, da dremen er gêr dispar-ze, eur pennadig amzer. Ar c'haera en o zouez eo a dra-sur sant Per, sant Paol, sant Yann ha santez Mari, eo o hanoiou, er yez italiek, « san Pietro,

san Paolo fuori le mura, san Giovanni Laterano, ha santa Maria Maggiore ». O feder int bet lezet gant an Tad Santel ar Pab, pa eo bet sinet, eun nebeud bloaveziou 'zo, etre Mussolini ha Pi XI, an emgleo pell vrudet, en deus siellet ar peoc'h etre gouarnamant Viktor-Emmanuel hag an Iliz katolik. O gwelet em eus, meur a wech, ha na ped all, ouspenn, met etrezek iliz sant Per e troen peurvuia va c'hammejou hag, alies, da zul, peurc'hraet ganin va labour, en eur gouent distro, e « Via Pompeo Magno », e oa va flijadur mont d'al lec'h burzudus-se eo miret hag enoret ennan relegou prins ha penn an daouzek abostol.

Ar c'henta maen euz iliz-veur sant Per a voe diazezet, er bloavez pemzek-kant c'houec'h, endra ma edo ar Pab Julian an eil, e penn ar bed katolik, met eur c'hantved mat a dremeno, araog ma vo gouestlet d'e zant-patrom an templ savet d'ezan. Sperejou-dreist evel Bramante, Rafael, ar Bernin, Mikael-Ange, meur a hini all c'hoaz, o deus dispignet eno ar gwella euz o gouiziegezh, eus o skiant hag euz o ampartiz, ha tridal a c'hellont holl gant al levenez, diouz lein ar baradoz, en eur welet pebez marzenn a zo bet ganet en o sperejou ha deut er maez eus o daouarn.

Pemp dor vras a ro digor e diabarz an iliz ; an neo-greiz he deus seiz-war-nugent metrad ledander, pevar ha daou ugent uhelder ha tost da zaou-c'hant a hirder. Diouz barr ar « goupolenn » ez eus eur gwel hep par war Rom hag ar gree'hiennou a ra an dro da gêr ha, pa vez sklêr an amzer, eo ês zoken d'hol lagad merzout eun tamm mor bennak, en tu all da Osti.

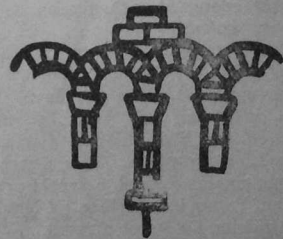
Aoter an Tad Santel ar Pab, graet dre urz Klement VIII, en em gav a-us da vez sant Per hag e traon ar « Confession », goulaouet kaer meurbet, e weler imaj

Pi VI, kroazet e vizied da bedi, bet kizellet gant eun ijinnour a Vreiz-Izel. En daou du d'an iliz, ez eus eur renkad chapelioù, ker bras ha ken doun pep hini anezo hag hon ilizou-parrez ; ar « Pieta », gouestlet d'ar Werc'hez, chapel ar Sakramant meulet ra vezo, hini sant Gregor, er c'hostez dehou da doull an nor, re ar c'heur, sant Klement, ar mên-badeziant, er c'hostez kleiz, holl darempredet, va c'hredit, gant ar belerined diredet di a holl broiou ar bed.

Er penn pella eus an neo vras eo savet Kador sant Per, douget war diou-skoaz pe daouarn pevar doktor brudet, Ambroaz hag Aogustin, sklerijenn an Iliz latin, Athanas ha Krysostom, enor an Iliz gresiad, hag a-us da bep tra hag a-wel d'an holl, e dounig-doun eur prenestr gwerlivet, er em zistag ar goulmig koant a zigas sonj eus ar Spered-Santel, sturier kenta ar Vag, sur diouz he hent, a gas, da bep mare hag hep paouez, rummou eneoù beteg aochou ar baradoz.

J. L., O.M.I.

(Da genderc'hel).

KAR

da
VREUDEUR
ha da
C'HOAREZED

« Va breur, va c'hoar ! » Lenner bihan, setu gerioù hag a leverez bemdez, marteze, hep gouzout awalc'h pegen c'houek int.

Lakomp e rafed ouzit ar goulenn-man : « Ha laouen e vefes ma teufe eur bugel all bennak, kosoc'hik pe yaouankoc'h da lodenna da c'hoariou, da labourou, da tosoniou, da blijadurioù ; da rei skoazell d'it ha te d'ezan ; da vont ganez d'ar skol bep mintin, da zistrei d'ar gêr an dorn en da zorn, bep abardaez ? »

Mignoned eus an dibab e vezoc'h. N'ho pezo netra da guzet an eil d'egile : pep hini a lenno e kalon e vignon, evel ma lenner en eul leorig moulet mat, hep aon da fazza.

Ho karantez a bado n'eo ket eur miz, nag eur bloavezh hepken, met edoug ho puhez penn da benn. Trec'h e vezo d'ar maro, zoken. »

Dirak eur seurt goulenn petra respontfes ? Lavar eta ? Da glevet a ran : « Lakit em c'hichen, ha buan, ar mignonig dispar-man ! »... Setu da respont, hep mar ebet. Neuze, sell en da gichen ; ne welez ket, a-ze, harp ouzit, en da di, en dro d'an hevelep mamm ha tad, da vignoned wella ?... Da vreudeur, da c'hoarezed int.

A-berz Doue emaint o sevel, o kreski eveldout dindan an hevelep toenn. Paour int marteze, pe binvidik, ne vern. Eur galon vat o deus, Da garet a reont...

Al liamm a start o c'halon ouz da galon a zo graet gant danvez mat. Ma kerez e pado e keit ma chomo bu-

hez ennoc'h.... Nemet avat e ranki ober eun draig bennak bemdez evit maga liamm beo ar garantez...

Te, pôtrig mat, sikour da vreudeur, da c'hoarezed yaouankoc'h en o ezommou, beilh warno dalc'hmat, pella diouto pep riskl, er skol, en ti, er park, en hent. Ro d'ezo skouer vat, pa vezit o c'hoari pe o labourat, o vont d'ar skol pe d'ar gêr.

Ha te, plac'hig, bez evel mammig-vihan da vreudeur, da c'hoarezed. Desk d'ezo gwiska mat o dilhad, gwalc'hi o dremm, hag o daouarn.

Lenne a ouzont ? Desk o lizerennou d'az preudeur, d'az c'hoarezed ; lenn « Feiz ha Breiz ar Vugale » dirazo, bep miz ; kont istorioù d'ezo ; kan dirazo kanaouennoù brezonek.

Gwriat, ober stamm a ouzont ? Diskouez d'ezo penaos staga tammou gant an nadoz, stamma gant eur vro-chennig...

Ha pa glevi da vreur pe da c'hoar o ouela en ti, er c'havell, red buan da luskellat, dreist-holl pa vezi o c'hoariellat...

En doare-ze e kresko ken etrezoc'h bleunenn gaer ar garantez.... Ha ma pedit bemdez, breudeur ha c'hoarezed, an eil evit egile, ho karantez a gresko gant an amzer, ha diwezatoc'h pa vezo aet pep hini gant e hent ho plijadur c'houeka a vezo komz diwarbenn bloavezioù ho pugaleach....., pa zigouezo d'eoc'h mont an eil da di egile.

« Mabig Arvor ».

EVID AR SKOLIOU :

GERIOU DA ZESKI. — C'houek, mat, dous ; — Abar-daez, fin an deiz ; — Eus an dibab, klasket mat ; — Trec'h, gounid, mestr ; — Dispar, n'eus ket eveldan ; — Hevelep, memez ; — Dalc'hmat, atao ; — Hep mar, hep douetans, sur.

GOULENNOU. — 1. Klask an hanoioù liezek. — 2. Penaos diskouez ho karantez d'ho preudeur, d'ho c'hoarezed ? — 3. Perak eo red rei skouer vat ?

SONJIT MAT : Ha laouen e c'hellit beza ma ne labourit ket mat ? Livirit perak e vez tenval neuze ho penn ?

Dihun, Breizad, dihun, va breur,
Kredabl eo e tosta an eur,
An eur santel e vo d'it red
War an dachenn diskenn d'ar red.

Leun eo an oabl a goumoul du,
Avel foll a c'houez a bep tu
Ha mont a ray ganti warc'hoaz
An nebeud traou kaer az peus c'hoaz.

« Filmou » diouz ar gwasa a zo
A daol dismegans war da Vro ;
Ha te a jomfe hep sevel,
Da ober d'ar gaouiad tevel ?

Yez da dud koz, da yez karet
Diouz he zron a vez diskaret ;
Kleo he mouez a sao d'az kervel
Da virout outi da vervel.

D'ar mistri fall, gwir loened gouez,
Lavar eo poent chanj ton d'o mouez ;
Hep aon gop d'ezo ; friou lous,
Bezit fur, pe e vezo trouz.

Da feiz, bet brudet e pep lec'h,
A woenv evel an deliou sec'h ;
Dreizout ra azvevo e Breiz
Brava bleunvenn n'eus en he c'hreiz !

J. L., O.M.I.

Bloaveziou trista hor Breiz

919 - 936

ROUANTELEZ Breiz Vihan, savet breman ez eus
pempzek kant vloaz, gant hon tud koz pa ne ven-
nent ket chom e Breiz-Veur, dindan galloud ar Zaozon, a
oa en he gwir wella hag en he gwir vrasa, en navet hag
en dekvet kantved, en amzer hor rouaned veur Nevenoe,
Erispoe ha Salaün ; siouaz tost e voe d'ezi neuze beza
goueledet da vat gand an Normaned, tud gouez ha digris-
ten hanter noz an Europ, a rede ar mor war o bigi skanv
hag a rae o diskenn, er broiou pinvidika a gavent war o
hent, d'o laerez ha d'o devi.

AN TAN E KELERN

Kerkent ha ma vezent gwelet o tont warzu mulgul
Brest e veze c'houezet eun tantad-tan, e Kelern, e lede-
nez Kraozon, hag o welet ar sklerder o tarza dioutan, en
noz, e veze laosket ar youc'hadenn skiltrus : « An tan e
Kelern ! » da redek eus an eil kêriadenn d'eben ; kerkent
ha ma weled diwar Menez-Hom tan Kelern, e c'houezed
eno ivez eun tantad all hag eun all c'hoaz pelloc'h, war
Garreg an Tan, e Gouezeg, hag evelse, tamm ha tamm,
Breiz a veze sklêrijennet eus an eil penn d'egile hag an
holl a ouie edo al laeron vor o tostât hag e oa mall ke-
meret an tu d'en em ziuall outo.

AR ROUE ALAN 888-907

Ar Roue Alan, leshanvet ar Meur, a roas eur gwall lamm d'an Normaned, war lanneier Kistreberh, e diskar-amzer ar bloaz 888.

Dirak e dierned, Alan en devoa touet rei da zant Per Rom, e prof, an deog diwar e vadou, ma c'hounesje; start e voe an emgann, met selaouet e voe e bedenn; pevarzek mil Norman war bemzek a jomas ouz torgenn; ar re all a dec'has, gand ar gounnar, hag, epad an naontek vloaz, ma chomas Alan Veur war dron Rouaned Breiz, hini anezo ne gredas en em ziskouez war aochou an Arvor.

Da varo Alan Veur, er bloaz 907, gwsa pezh a voe, e savas trouz etre e zaou vab hag e zaou vab kaer, dre ma 'z edont o klask gouzout piou anezo o fevar a zougje kurunenn rouaned Breiz, war e lerc'h.

An Aotrou Doue a ziskouezas sklêr e vije bet gwelloc'h d'ezo en em glevet, e lec'h chom d'en em rendaela, o tigas an Normaned warno hag epad tregont vloaz, ne glevjod hano bemdez nemed eus a lazerez, eus a dan-gwall hag eus a zismantr.

TAN-GWALL HA DISMANTR

Er bloaz 914 e voe devet abati Landevennec; (1) ar venec'h a dec'has, d'ar red, a dreuzas Bro-C'hall hag a yeas tre betek Montreuil o kas ganto, dre ma 'z aent, korf o zad mat, sant Gwennole.

« Er bloaz 919, eme Flodoard (2), an Normaned a zismantras Breiz, ar vro-se gourizet gand ar mor hag a zo e korn Bro-C'hall; he diskar hag he flastra a rejont eus an eil penn d'egile ha gwerza, laerez pe harlui an holl Vretoned. »

(1) Ar sklerijen war ar gwall zarvoud-se, a voe kavet, n'eus ket a wall bellou, war eur paper koz bet da venec'h Landevennec hag a virer atao e leordi ar Roue, e Copenhague.

(2) Flodoard, ganet e Epernay, er bloaz 894, maro e Reims, er bloaz 966, — a oa karget eus paperou koz iliz-veur Reims; skriva a eure istor an darvoudou brasa a dremenas en e amzer, etre ar bloaz 919 ha 966.

BERED AN HOLL-ZENT

E parrez Lanriouare, e Goueled-Leon, ez eus eur veredig vihan, e kreiz ar vered vras, stok ouz an iiz, hag a hanver bered an Holl Zent; war a leverer, seiz mil seiz kant seiz ugent ha seiz sant a zo bet sebeliet eno ha setu perak ne ziskenner el lec'h santel-se « gant nep seurt boutou ». (1)

Ar zent-se, a dle beza kristenien ar vro bet merzeriet gand an Normaned, pe, er bloaz 919 pa 'z edont oc'h ober o reuziou bras, pe, er bloaz 937, pa 'z edod o rei al lamm diweza d'ezo, eus an eil penn d'egile d'ar vro.

WAR HENT AN HARLU

Ar Vretoned a c'hellas tec'het a dec'has; darn o c'houzout ervat e oa ginidik o zud eus a Vreiz-Veur a dreuzas ar mor evit gellout savetei o buhez e bro goz o zadou; en o zouez edo mab kaer Alan Veur, Mathuedoe:

« En amzer-se, da lavaret eo er bloaz 919, eme bape-
« rou koz an Naoned, Mathuedoe, Aotrou ar Poher, a de-
« c'has betek lez Athlestan, roue Bro-Zaoz, gand eun ni-
« ver bras a Vretoned ha gand e vab Alanik a oa bet ga-
« net d'ezan gand merc'h Alan Veur hag a voe leshanvet
« diwezatoc'h ar Barvek; ar roue Athlestan, e-unan, eo a
« oa bet o terc'hel ar mab-se p'edod ouz e vadezi ha setu
« perak e oa ken troet outan ha ma 'z oa. »

NEUZE E VOE DOUGET KORFOU AR ZENT

An darn vrasa, evelato, a dec'has etrezek Bro-C'hall; neuze, eme ar skridou koz (2) e voe douget, er mêz eus ar vro, korfou ar zent.

(1) An Tad Santel ar Pab Alexandr VII a roas d'ar 7 a viz gouere 1664 induljansou kaer d'ar re a laka o hano e Breuriez an Holl Zent savet e iliz Lanriouare.

(2) « Tunc transportata sunt Corpora sanctorum vet. coll. r. s. rebus Britannicæ. »

Breiz a dec'he diouti he bugale veo hag ar re-man a gase ganto korfoù he gwella bugale varo : korfoù he sent, tenzorioù eun tamm mat talvoudusoc'h eged an aour melena : korf sant Samson a voe kaset da Orleans ; hini sant Magloar da Baris ; hini sant Gwennael da Gorbeil ; hini sant Gweltas da Deols ; siouaz, an hanter anezo ne dleent ket distrei ken !

GOUEL MIKAEL 931

Er bloaz 931, an nebeud Bretoned a oa chomet da veva e Breiz, dindan yeo an Normaned, a en em zavas da zeiz gouel Mikael a eneb o mistri hag a flastras an holl Normaned a oa o chom, en o zouez, ha da genta unan o mestr bras Felekan.

Siouaz, an Normaned all a oa oc'h ober o reuz, pelloc'h, e Bro-C'hall, pa glevjont ar pezh a oa digouezet gand o c'henvroiz, e Breiz, a deuas gand Incon, o mestr, hag a heurdrec'has ar Vretoned.

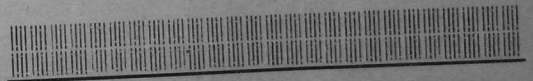
DILEZET !

Eur vro dilezet gant Doue ha gand an dud, setu pe-tra eo deuet Breiz da veza, breman, dindan krabanou an Normaned.

He beziou o-unan a zo goulo ; he bugale a zo tec'het. dre vor ha dre zouar, etrezek Bro-C'hall ha Bro-Zaoz, o kas ganto relegou he diazezourien hag he difennourien dirak Doue.

Da c'houel an Arc'hêl bras Mikael, er bloaz 931, he deus klasket sevel eus he bez ha terri he ereou ; flastra he deus grêt he enebourien ; enebourien all, gwsa pezh a zo, ha kals niverusoc'h a zo deuet hag o deus he diskaret a-nevez en he bez ha lakêt ar ziell warnan : grêt eo ganti breman, da vat ; eus an eil penn d'egile d'he aochou ne gaver nemet Normaned hag en Argoat ema ar gouzeri, an dismantr, ar maro !

GERIOU DIES DA ZARN. — **Mulgul Brest** : gouzoug mor Brest ; **ledenez** : koulz lavaret eun enez ; **an deog** : an dekvet lodenn ; **tierned** : eus ar ger ti hag us ar ger kern : kern an ti, da lavaret eo mestr an ti.

Ar Sikouriou da Familhou

AR SERVICHERIEN DIWAR AR MÊZ

ER miz diweza hon eus gwelet penaos e tlie al lezenn mont en-dro.

Gwelomp hirio petra ranker da zonjal anezi.

Araok holl, eo mat d'eomp derc'hel koun eus kement-man : daou gatolik eus ar re starta, an Aotronez **Lerolle** ha **Saint-Maur**, eo o deus lakaet voti al lezenn a c'houlenne rei sikouriou da familhou ar servicherien, d'an 11 a viz meurz 1932.

O komz diwar he fenn, en dervezioù war-lerc'h, eur gazetenn vras, a du ganeomp, a skrive : « Ar familh a zo o paouez gounit eur viktor gaer, en hor bro, hiviziken eta an den dizemez ne vezo mui war an hevelep renk eget an tad a familh, ar vugale ne vezint ket ken a re ebarz an ti. Abaou an dispac'h, lezenn ebet talvoudusoc'h eget hounnez n'ez eo bet graet e Frans. »

War an taol, ne ouied ket c'hoaz petra rofe al lezenn nevez. Sonjed e voe mont goustadik ganti hag he lakaat da dalvezout hepken evit ar c'hêriou da genta.

Al lezenn a grogas da ren e miz here 1933. Klemmet ha grosmolet a voe en he enep, met nebeut-ha-nebeut e feujot d'en em ober diouti. Abaoue tri bloaz 'zo, meur a gant mil familh o deus resevet sikouriou, hervez niver ar vugale.

Daoust ha familhou ar servicherien diwar ar mêz a dlie beza dilezet ? Daoust ha ne vije nemeto ha ne c'hellfent ket profita eus al lezenn graet evit skora ar familh ?

O welet ar frouez mat douget ganti er c'hêriou, ar c'hoularnamant a zonjas, e miz du diweza, he lakaat da dalvezout ivez war ar mêz.

Eun dever a justis oa hen ober.

E gwirionez, eleiz a diekourien o deus kavet fall an traou ha ne ehanont da damall eul lezenn, ha gwella ma 'z eo, emezo, eo da waska eur rumm dud hag o deus dija re da ober ! Hep mar ebet, er c'hêriou eo kalz easoc'h en em

denna eget war ar mêz. Eno, ma rankont paea ker o servicherien, ar vistri a oar, brao-bras en em baka, o werza keroc'h o marc'hadourez, pe o c'houlenn hirroc'h priz evit al labour graet gant o micherourien.

Met nag eo dishenvel war ar mêz.

It da glask gwerza ker ho traou, war digarez m'ho peus kalz mizou gant ho tiegez ! Lezet e vezint ganeoc'h.

Re alies an diekourien ne c'hellont ket merka ar priz, o unan. Digemeret a rankont ar pez a blij gant ar prener kinnig d'ezo. Setu perak al lezenn a c'hello beza eur bec'h pounner evit meur a dieg hag a zo dija sammet awalc'h. Bet e vezo, dreist-holl, evit ar re o deus bugale yaouank ag a zo dao d'ezo kaout unan bennak eus an diavêz, evit rei an dourn d'ezo. Ar famihlou-ze o defe ezomm o unan da veza sikouret, dre ma 'z eo o stad ken reuzeudik hag hini o servicherien...

Abalamour da ze, lod a zonj e ray al lezenn gaou ouz ar servicherien, kalz tiekourien, emezo, a lezo o douar da ehana, pe a labouro c'hoaz muioc'h, kentoc'h eget en em vec'hia re o paea tud...

Marteze ar re gomz evelse a laka pounneroc'h ar samm a bouezo war ar vistri eget ne vezo, e gwirionez. Er wech diweza e lavaremp e savje da 100 lur pe da 120 lur, ar bloaz, ar pez o devozo da rei evit pep servicher. Laket war ar c'hoularnamant ha war an asuransou a zo da baea a-hent-all, eo a-dra-zur, eun tammig brao. Arabat kredi evelato e vefe eur rivin evit den.

Eul lezenn daoust pegen leal eo a zeu atao d'he heul eun diezamant bennak. El lezenn a c'houlenn rei sikouriou da familhou ar servicherien diwar ar mêz, an diezamant a zo bihan kenan biskoaz, beteg-hen, klasket ober netra evito.

O komz diwar-benn ar familh gristen, Hon Tad Santel ar Pab a lavare c'houec'h vloaz 'zo : « Ret eo ma ve diazezet an traou en hevelep doare ma c'hello an tad a familh gounit tra-walc'h evit beva ha gwiska e dud en eun doare dereat ».

Hogen, lavarit d'in, penaos gant 10 pe 12 lur bemdez, epad ar goanv, e c'hellfe eun tad a familh hag a rank mont eus koumanant pe eus an deiz maga e wreg hag e vugale ?

« Eun nebeut aesamant, a lavare c'hoaz ar Pab, a zo ret kaout evit ren eur vuhez vat. »

E pelec'h kaout aesamant pa vezid alies e riskl da vankout a vara ?

A ! pebez koll evit ar vro, ne vije ket bet votet pell 'zo al lezenn a gonzomp anezi ! Nag a familhou yac'h ha krenv a vije chomet da labourat douar ha ne vijent ket bet hirio o kreski niver dispac'herien ar c'hêriou.

Lennerien « Feiz ha Breiz », komprenomp eo ar sikouriou da familhou ar servicherien diwar ar miz eul lezenn vat, eul lezenn just hag a die beza meulet gant pep kristen.

L. B.

Kenteliou Brezonek dre Lizer

Skol ober

OBER eo ar skol n'eus nemeti o lakaat e galloud pep hini, digoust, dichal hag hep koll amzer, studia ar brezoneg penn-da-benn. Al labourer yaouank a c'hell drezan ober e studi hep mont eus ar gêr ha gounit an doujañs a zouger war ar maez d'an neb a oar mat brezoneg. Ar bugel er skol pe er skolañ, an den yaouank er skoliou-meur a gav e kenteliou **OBER** eun deskadurez par da hini o skol, ha n'hellont nemet gounit e pep doare o kas an diou studi d'en em heulia. Ar micherour e-touez galleg fall kêriou Breiz a gav dudi o studia brezoneg yac'h hag eul lennegezh leun a vuhez, ken nevez evitan.

Ma 'z eus re a Vreiziz c'hoaz ha ne c'houlennont ket ar Brezoneg er skol, ez eo ma n'ouzont ket e dalvoudegezh.

Ma 'z eus kement a Vreiziz koulskoude o c'houlenn ar brezoneg evit o bugale, — hep hen gouzout mat o-unan — pegement a nerz ne lakajent ket en o goulenn, m'her gouesjent mat.

D'eoc'h eo da zeski d'ezo, Hag evit-se, deskit hoc'unan. An neb a oar mat-tre ar brezoneg, a zo, en deiz a hizio, unan eus mein-diazezh Breiz. Bezit ar maen-se.

« Hep Brezoneg, n'eus Breiz ebet ! »

Pep gwir Vreizad a ya e skol **OBER**.

(Skriva d'an Dimezell M. Gourlaouen, 30, rue de la Corderie, Douarnenez).

Tenzor

al laeron-Vor

PENNAD KENTA (Kendalc'h) :

Lestr forbaned Santo Domingo

E PAD pell amzer e kerzas al lestr « Santez-Anna » war ar mor divent ha digouezioù a bep seurt en em gavas gantan.

Da genta e voe kaer an amzer ha Berc'hedig a gavas dudius chom da arvesti ouz an traou burzudus-se krouet gant Mestr bras ar Bed hag a soueze kement he daoulagad da lavarout eo an dachennad dour glas eonennus ma rede al lestr warni, ar gwelini hag al laboused-mor ali a skournije gant trouz en dro d'ar gwerniou hag ive, pa deue an noz, ar stered lugernus strewet dre an oabl tenval ha doun pe al loar solann o sklerijenna hag oc'h alaouñ gant he dremm digas gorre ar c'hoummou du-pod a luskelle goustadik ha sioul al lestrad 'ud dibreder.

Siouaz ! dont a reas, ive, an amzer fall ha diroll. Taolet ha distaolet e voe ar paour kaez « Santez-Anna » gant an tonnou kounnaret hag ar ruilhadennou-mor spontus. Euzus e oa an daolenns da biac'hig an Argoad, boazet betek neuze da veza e kreiz sioulder ha peoc'h maeziou glas ha koant bro an Dardouped. Keit ha ma poanie ar vartoloded da vleina ha da embreger o lestr evit mirout outar da veza troc'het gant ar gorventenn e tiskenne Berc'hedig d'ar Strad da bedi ar Werc'hez Vari, rouanez ar mor, ha

sant Per, paeron ar verdeidi, da deuler warno eur sell a druez ha d'o mirout diouz pep droug.

A drugare Doue, ne bade ket atao ar gwall amzer ha bep eun tammig e tinerze an aveliour hag e sioulae ar « gazek c'hlas », evel eul loen donva ha kollet gantan e zrougiez.

Ar gwall-reuzioù a ziorle bep eur mare warno a lakae ar vignoniach o devoa Gwenole ha Berc'hedig an eil evit egile da greski ha da startaat.

Ar verc'hig a chome bamet o welout nerz-kalon hag ampartiz ar mous rak n'en devoa ket e bar da grat ouz ar c'herdin hag ar gwerniou uhel daoust pegen fall bennak e veze an amzer. Gwennole, ive, diouz e du, a estlamme pa sonje pegen dizaon e oa ar plac'hig e kreiz ar risklou bras a ginnige goueledi al lestr.

Abaoe eun nebeud devezioù e oa deuet ar mor da veza kompez evel eul lenn. Eun amzer gaer a rene ha daoust da ze e oa eun aezenn vat ha krenv o c'houeza dibaouez er gouelioù hag o lakaat al lestr da gerzout gant tiz pe lark-kaer, hervez doare komz aq vartoloded. Edo ar « Santez-Anna » war-nes tizout ar C'heheder pe linenn an heol, mar kavit gwelloc'h.

Pa savas Berc'hedig, an deiz-se, mintin-mat, war c'horre ar bourz, edo, evel kustum, ar c'habiten Yann ar Briz, o vont hag o tont war benn-araok al lestr hag o sellout ouz an dremwel gant he lunedenn hir. Tenvael e oa e benn hag an neuz en devoa da veza nec'het. Ne gredas ket ar verc'h tostaat outan da heti d'ezan eun devez mat evel ma oa boazet da ober. Mont a reas da azeza war an aroz e kichen ar sturier, eur bleiz-mor koz hag en devoa graet tro ar bed ouspenn teir gwech hag a ouie konta d'ezi istoriou kaer ha traou souezus meurbed.

A-greiz ma edo ar martolod ha Berc'hedig o teodi da vat an eil ouz egile e voe klevet mouez skiltr ar gedour a oa e kastell-lestr ar wern vras o c'hopal : « Eul lestr dirazomp diouz tu Stribourz! »

Kerkent e savas firbouch etouez ar vartoloded all rak n'o devoa gwelet bag ebet war ar mor abaoe pell amzer hag e klaskent holl gouzout eus pe vro e oa ha da be lec'h edo o vont. Met kaer o devoa sellout, ne welent c'hoaz nemet eur pikig gwenn er pelder, diaes bras e anaout. Pep hini a gonte e bez : lod a lavare e oa eur spagnol ha lod all a oa dare da zifenn kalet e oa eur saoz.

A greiz-holl e savas

groñs ha garo, mouez ar c'habiten Yann ar Briz, da c'hourc'hemenn d'e dud karga ar c'hanolioù ha prienti mat pep tra evit eun emgann. Kement-se a voe eur souezenn evito, met holl e sent-jont raktal, rak striz e oa an urz war al lestr breizad.

« N'eo al lestr-se, eme ar c'habiten, nag eus Bro-Saoz, nag eus Bro-Spagn, na Bro-C'hall ken nebeut daoust ma 'z eus heb arvar ebet tud eus an holl vroioù-se war e vourz. Morbreizerien pe forbaned Santo-Domingo eo a welit o tostaat ouzomp. Mall bras eo d'eomp tec'hout, paotred, ma ne fell ket d'eomp kaout krog ouz al laboused-treut-se. Fiziens am eus e ray pep hini ac'hanomp e zeveur hag e stourmimp holl evel gwir Vretoned ouz an dud fallakr-se ma tigouez d'ezo tizout hor lestr. »

Den ne lavaras grik met pep tra a voe reizet ervad e berr amzer gant martoloded ar « Santez-Anna ».

Keit ha ma poanie paotred ar gwerniou da zispaka ar gouelioù war an delezioù uhela, e oa kroget ar ganolierien da garga o fezioù ha da ruzia ar boledou en tan.

Fuzuilhou, pistolennoù, bouc'hili-emgann hag armou all a voe degaset war c'horre ar bourz.

Kreski a reas buantiz ar « Santez-Anna » met anat e oa koulskoude e tostaat lestr al laeronvor. Breman e oa aes awalc'h da anaout, rak eur mell banniel du, gant eur penn maro livet e gwenn warnan, a oa stag ouz beg e vern uhela hag a zispake euzus an aer, evel arouez an Ankou hag an Dismant.

HAELOG.

(Da gendere'hel).

KALON VAT HE DEUS ANNAIG VIHAN !...

...Er skol an Dimezell a lenn eur pennad eus an Istor santel : « Ar Werc'hez Vari ha sant Joseph o devoa ranket loja en eur c'hraou, e kêr Bethleem; den ne fellas digeri an nor d'ezo..... »

ANNAIG, 7 vloaz (o trouc'ha warni). — Dimezell, ket gwir ! ma vijent deuet da gichen hon ti-ni, va zad ha va mamm o devije digoret d'ezo, me 'zo sur. »

« Diskennit
buan
beteg Milin - an - Traon !... »

BAO ! Dao ! Dao !....
En eur barrez vihan war ar mêz, an Aotrou Person a zo dihunet e-kreiz an noz, gant taoliou pounner ha stank, skoet war an nor.

Prim e savas, hag e tigoras ar prenestr.

Astenn a ra e benn er-mêz da sellout, hag e wel eno, e-kichen an nor, eun den dianav evitañ.

Eur bann loar a ro d'ezañ da welout, ez eo an den-se koz awalc'h ; eun troc'had bleo gwenn a c'holoe e ziskoaz, hag eur baro ken gwenn all a guze eun tammig e zremm laouen.

— Petra 'glaskit ? eme an Aotrou Person.

— Goulenn a ran diganeoc'h, emezañ, diskenn buan betek Milin-an-Traon ; eno eur c'hlanvour war e dremen-
van, a c'houlenn e Zoue.

— Gortozit eun tammig ; diskenn a ran raktal.

.....
Prestik goude, e tigure an nor, o sonjal kaout eno an den en devoa e zihunet.

Pebez souezenn avat, evitañ, pa welas n'edo mui eno ! Aet e oa kuit.

— A drugare Doue, eme an Aotrou Person, ec'h anavez an mat hent Milin-an-Traon. Gwelloc'h e ve d'in evelato, lavarout d'ar c'hloc'her dont ganin.

Hag ez a da zihuna ar c'hloc'her, hag i buan en hent. Milin-an-Traon a zo eun eur vat a vale diouz an iliz.

.....
— Setu emamp digouezet, eme an Ao. Person, en eur zigeri an nor borz.

— Aotrou Person, eme ar c'hloc'her, na gavit ket souezus e ve amañ eur c'hlanvour war e dremenvan ? Gwelit 'ta, n'eus goulou ebet en ti !

— Gwir eo. Skoomp atao avat war an nor hag e welimp.

Ar miliner a deuas da zigeri, hag a ziskouez beza souezet mat, pa glev an Aotrou Person o lavarout eo deuet d'e di da noui eur c'hlanvour war e dremenvan.

— Aotrou Person, fazia 'rit, sur awalc'h ! amañ n'eus den klañv ebet.

— Ma ! biskoaz kemend all ! N'eo ket huñvreal eo am eus graet goulskoude. Nann, nann !... Gwelout a ran mat c'hoaz : eun den koz o skei war va dor.... « Goulenn a ran diganeoc'h, emezañ, diskenn buan betek Milin-an-Traon ; eno eur c'hlanvour war e dremenvan a c'houlenn e Zoue. » Hag oun deuet, Evit sioulaat va spered, it, 'ta, mar plij, da welout ha yac'h eo holl dud ho ti.

— Hag ez an kercent, Aotrou Person.

Prestig, avat, e tiskenn buan-buan :

— Aotrou Person, emezañ, hanter zialanet, savit founnus, va breur a zo o vervel.

.....
E gwirionez, an Aotrou Person a gav breur ar miliner tostig mat da dremen er bed all. Hep koll amzer e ro d'ezañ e sakramañchou diweza. Resevet gantañ korf e

Zoue, e teuas warnañ eun tammik gwellaenn, hag e komzas evelhen :

« Goude beza aet d'am gwele, oun en em gavet diê-dîs, en eun taol. Koll a ris va nerz a-bez : n'hellen na fiñval, na gervel sikour. O welout edon e danjer a varo, ha den war va zro, oun en em droet ouz skeudenn sant Jozef a welit aze ouz ar voger. Sant Jozef eo va faeron, ha boazet oun d'e bedi bemdez, hag em eus lavaret d'ezañ : « Sant Jozef, Paeron karet, arabat e varvfen hep sakramañchou an Iliz ! »

Eur fallaenn griz a viras outañ da lavarout muioc'h. An Aotrou Person avat a gomprens bremañ piou en doa e c'halvet e-kreiz an noz : Sant Jozef e-unan !

A-benn goulou-deiz ar c'hlañvour a oa maro. Aet e oa d'ar Baradoz, da drugarekaat e Baeron muia karet.

(Istor wir, troet gant **Filhor Sant-Erwan** diwar « Kannad ihan Kalon Mari ».

Ar Barizianed

a gendalc'h da ober goap eus...

Ar Vretoned

Er miz tremen, hon deus lavaret d'eo'h e devoa sonj oberourien ar film mezus : « Tout va très bien, Madame la Marquise » da zevel unan all, met en enor da Vreiz en taol-man ! ! (?)

... Ar c'helou-se en deus roet tro d'eur skrivagnerez c'hall da ober goap ac'hanomp-ni, c'hoaz, en eur embann war ar gazetenn « L'Œuvre », danvez eur film, e vije diskouezet ennan buhez labourerien-douar Breiz.

Setu, hep chench eur ger, mennoziou al loudourenn-se evel m'in bet moulet war « l'Œuvre » :

« ...Projet de scénario pour un film odorant. Il s'agit d'un documentaire sur la vie des paysans bretons.

« **Premier tableau.** — Les paysans recueillent le fumier et le chargent sur des charrettes.

« **Deuxième tableau.** — On promène triomphalement le fumier à travers le village. (On passe devant la forge du maréchal).

« **Troisième tableau.** — Une partie du fumier va être réservée aux porcs. Arrivée à la porcherie. Accueil enthousiaste et bruyant des habitants. Visite de la porcherie modèle parfumée à l'origan).

« **Quatrième tableau.** — La fermière prépare le souper des paysans.

« **Cinquième tableau.** — Retour des paysans. On sert le repas : la soupe à l'oignon ; un chou-fleur ; un fromage de Roquefort. La fille du fermier apporte les plats, sauf le Roquefort qui marche très bien tout seul.

« **Sixième tableau.** — Le petit-fils du fermier a trop mangé. Il a une indigestion.

« **Septième tableau.** — L'heure du coucher arrive avec la nuit ; les paysans se déchaussent....

« Dix minutes d'entr'acte pour aérer la salle ».

E gwirionez, ne vezo ket savet eun hevelep film, aes eo gouzout. Met evelkent, eur goaperez muioc'h eo evidomp-ni, Bretoned, evidoc'h, dreist-holl, labourerien-douar !...

Ha diouz e du, « Paris-Soir », eur gazetenn c'hall atao, ne gav ivez netra gwelloc'h eged embann eur gontadenn he hano : « Bécassine ». Evel just, eur Vretoned, matez e Paris, eo a zoug atao an hano-se.

Setu aman diou pe deir linenn tennet eus ar marvailh-se :

« Si ça l'amusait, c'te femme, d'appeler sa bonne Bécassine, pourquoi s'y opposer ? »

« Evidemment, au pays (lennit e Breiz) bécasse veit dire bétasse. Bécassine, en parisien, doit signifier quelque chose comme « bien maligne », puisque Madame, pas mauvaise, point sottte et juste, a choisi ce petit nom d'amitié pour sa Bretonne qui a de l'esprit autant et plus qu'il n'en faut (?) »

« Marie-Rose, en vérité, trouvait plus facile de donner à manger aux petits cochons que par exemple, de servir le thé à Madame et à Monsieur Gaston..... »

Ha pelloc'h :

« ... par la faute de la Bretonne, cette idiote. »

Setu aze ar C'hallaoued !

Met, ma' son adarre kleier ar brezel — piou a oar — evit gelver ar Vretoned da vont da zifenn ar C'hallaoued, ar re-man neuze, ne livrint mui ez eus fiêr ganto, nag eo Bécassin, pe Bécassine o hano. Nann, ar Vretoned, neuze, a vezo kavet mat evid difenn o goaperien, eur wech c'hoaz, na petra 'ta...

H. CAOUISSIN.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouerlou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag er FAOU. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16

Yec'hed ar Vugale

ar "SIROP FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.
Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRES,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Embaras Fils de Paris
Jean
Lumière

Eun hano hepken ↑

*Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTRouLEZ!**...*

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar

Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

Ti POITEL — Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTRouLEZ

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — **BREST**

....Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj
eo en **HON TI** eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

*Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had
eget neus forz pehini all.*

Eun eskompt a **UGENT REAL DRE GANT** a vez roët
e marc'hadourez, ha **DEK DRE GANT** d'ar familhou ni-
verus diwar diskouez o c'hartenn.